

УЧИТЕЛЬ та ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАДИЦІЙНА ФОРМА В ІННОВАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

Педрада за участі вчених, учителів, чиновників МОН України

У Міністерстві освіти і науки України на початку лютого цього року відбулася спільна педрада працівників департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН і педагогічного колективу столичної гімназії. Під головуванням Бориса Жебровського (на той час заступника Міністра освіти і науки України) та директора гімназії № 48, народного вчителя України Маріанни Босенко.

За декілька місяців, що минули з часу проведення педради, влада змінилася, змінився дух в країні і суспільно-політична ситуація. А головні педагогічні проблеми залишились.

На педагогічній раді обговорювалися шляхи підвищення майстерності вчителя в сучасних умовах. Учасники діалогу спробували відповісти на запитання, яким повинен бути вчитель у сучасній школі. Педагоги зійшлися на думці, що сучасний учитель – це знавець психології, фахівець, якому необхідні знання ще й з конфліктології. Під час підготовки до своїх уроків учитель використовує інформацію з багатьох джерел. Зокрема потребують удосконалення знання з комп'ютерних технологій. Можливим це стає тоді, коли справами опікуються професіонали, які вболівають за майбутнє України, а отже, у першу чергу, її школу та Вчителя. Подібний захід проводився вперше.

Редакційний колектив переконаний, що цей захід актуальний як за формою проведення, так і за його змістом, тому й знайомить Вас, шановний читачу, із думками і позиціями його учасників.

Укладачі:

**Ольга
ВИГОВСЬКА,
Олексій
ВИГОВСЬКИЙ,
Тетяна
ГОДЕЦЬКА**

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ для вдосконалення педагогічної майстерності вчителя

Хотілося б звернути увагу на використання інформаційно-комунікаційних технологій у нашій професії та відповідні навички, якими повинен володіти кожен учитель. Адже саме ці знання дають можливість бути сучасним, активним в інформаційному середовищі, використовувати найновіші досягнення техніки у власній професійній діяльності. Адже комп'ютерні технології поширилися майже на всі сфери життя. І молодь є одним з найактивніших користувачів цих технологій. Тому, безумовно, для вчителя є життєво необхідним володіти відповідними навичками, щоб гідно виглядати серед сучасної молоді.

Останнім часом я зрозуміла, що в мене, як у вчителя, з'явилася нова мета – навчити учнів користуватися різними комп'ютерними технологіями не лише для розваги, але й з користю використовувати їх можливості у процесі навчання. Допомогати орієнтуватися у тій кількості інформації, яка зараз існує, аналізувати її та ефективно використовувати. Саме таким я бачу формування сучасної людини, знання та вміння якої відповідають вимогам нинішнього бізнесового світу, адже у такому випадку вона є потрібною та конкурентноспроможною.

Безпосередньо під час навчального процесу я маю можливість зробити сучасний урок яскравішим та емоційнішим (унаслідок цього й ефективнішим) для молодших школярів. За допомогою різних відео- та аудіоматеріалів, які можна знайти у мережі Інтернет, розвиваються комунікативні навички учнів. Такі матеріали широко представлені на сайтах, присвячених вивченню іноземних мов. Таким чином я підвищую і власний рівень володіння мовою.

Для старших учнів дуже важливо зробити урок інформативним і змістовним, наближеним до сучасних реалій. Для цього відвідую сайти іноземних видань, читаю останні новини з різних сфер життя, оскільки при вивченні англійської мови ми обговорюємо різноманітні теми – економічні, соціальні, культурні тощо. Для мене дуже важливо, що можу справді здивувати школярів цікавими фактами, пояснити те, що є складним для їхнього розуміння. Після обговорення теми з учнями створюємо різного виду проекти за допомогою комп'ютерних програм. Тут у нагоді мені ті знання, які я отримала під час проходження курсу „Інтел”, вони важливі для

Оксана АДАМСЬКА

Учитель англійської мови,
учитель вищої категорії

Варто пам'ятати: за будь-якою технікою стоїть особистість учителя. На відміну від комп'ютера учитель має душу, за яку, мабуть, їх і люблять діти

Учасники педради – співробітники гімназії:

Зліво–направо: Людмила Черненко, Наталія Сусло, Ганна Козловська, Оксана Адамська, Олександр Андрусак

Зліва–направо (перший ряд): Світлана Буракова, Ірина Вакулук, Людмила Черненко, Наталія Сусло

Зліва–направо: Олена Чистяк, Неоніла Макіна, Надія Червінська, Ірина Власова, Анастасія Кубарська

впровадження у навчання інноваційних технологій.

Але для того, аби втілити у життя все вище сказане, доводиться штудіювати безліч методичної літератури та інформації щодо нових методик. Мабуть, у цьому питанні мені дуже допомагають рішучість у використанні чогось нового, бажання експериментувати, швидко приймати рішення. За допомогою комп'ютерних програм також маю можливість розвиватися творчо. Це допомагає створювати свої власні авторські уроки, методичні матеріали тощо.

Але найголовнішим, на мій погляд, є те, що активно спілкуюся на форумах, які об'єднують учителів англійської мови з усього світу. Це унікальна можливість ділитися один з одним досвідом, порадами. Нині це вагома допомога у моїй роботі. Вебінари онлайн дозволяють покращувати свої знання навіть не виходячи з дому, що в сучасному ритмі життя є просто неоціненним.

Можна ще довго називати переваги володіння сучасними ІКТ, але варто пам'ятати, що за будь-якою технікою стоїть особистість учителя. Тільки він робить кожную презентацію „живою” та корисною, тільки він веде за собою учнів. І на відміну від комп'ютера учитель має душу, за яку (я сподіваюсь) нас люблять діти.

ЧИ ПОТРІБНО ПІДВИЩУВАТИ ФАХОВУ МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ?

Викладацька діяльність у гімназії – це своєрідний синтез педагогічної науки і практики, що дає можливість не лише бачити шкільні проблеми, а й осмислювати умови і способи їхнього вирішення. На сучасному етапі розвитку суспільства питання соціальної ролі, функції та ефективності фізичної культури і спорту в житті молоді набувають усе більшого значення.

Тому підвищення професіоналізму вчителя є одним із головних завдань навчально-виховного процесу. Існує багато *шляхів підвищення професійної майстерності вчителя фізичної культури*. Але я хочу зупинитися на *трьох основних*.

1. Різномісний розвиток особистості вчителя фізичної культури.

- Насамперед – загальна культура, поведінка, обізнаність у різних сферах життя, власний приклад (можна 100 разів повторювати про шкідливість паління, але самому палити перед дітьми – і це будуть лише порожні слова), фізичний, інтелектуальний, моральний та духовний розвиток учителя.

2. Професійне зростання вчителя.

- Постійне і неперервне самовдосконалення.
- Участь у фахових конкурсах „Учитель року”, кращих інноваційних уроках

та уроках з елементами футболу.

- Підготовка до цих конкурсів спонукає вчителя до творчої активності, нестандартного підходу при вирішенні деяких ситуацій, удосконалення практичної підготовки, взаємного спілкування з колегами, що є безцінним скарбом.
- Написання науково-методичних статей у фахових журналах і збірниках.

3. Медичний контроль.

З одного боку, ми повинні максимально збільшити рухову активність дітей, щоб запобігти гіподинамії, адже учні по 6–7 годин сидять за партами у школі, повертаються додому і знову сидять перед ноутбуками, планшетами, виконують домашнє завдання та спілкуються з друзями у соцмережах.

А з іншого – на сучасному етапі 30% дітей – відносно здорові, які витримують великі навантаження і займаються спортом. І 70% дітей – мають різні відхилення у здоров’ї. Тому нам, учителям фізичної культури, необхідно змінювати пріоритети і приділяти значну увагу ЛФК, вправам для профілактики захворювань опорно-рухового апарату, вправам на дошці „Євмінова”, наданню першої медичної допомоги тощо. І цьому також потрібно вчитися.

Олександр АНДРУСЯК

Учитель фізичної культури, учитель-методист, майстер спорту міжнародного класу

Учні по 6-7 годин сидять за партами у школі, дома – перед ноутбуками, планшетами, виконують домашнє завдання, спілкуються з друзями у соцмережах. Необхідно змінювати пріоритети щодо ЛФК, профілактики захворювань, надання першої медичної допомоги тощо

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

як засіб удосконалення професіоналізму вчителя

Ірина ВАКУЛЮК

Учитель початкових класів,
учитель-методист

Сьогодні до школи приходять діти, яка ще не вміючи читати й писати, уже вміє користуватися багатьма сучасними гаджетами. І тільки той педагог може навчити своїх учнів, хто сам відзначається високою активністю, що передбачає самоосвіту, професійне зростання, самовдосконалення, саморозвиток

Я хотіла б акцентувати увагу на такому аспекті роботи в початковій школі, як використання інформаційних технологій.

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційні технології стали невід’ємною частиною життя.

Сьогодні до школи приходять діти, які, ще не вміючи читати і писати, уже вміє користуватися багатьма сучасними гаджетами, тобто електронними пристроями. А вчителю так потрібно цього маленького користувача вчити, щоб йому було цікаво, захоплює, щоб він був співрозмовником, дослідником, співучасником самого навчального процесу.

Постає питання:

„Яким має бути вчитель, щоб сучасна дитина йшла на урок із радістю, із бажанням, із задоволенням?”

Звичайно, ніхто не відмінює традиційних засад педагогіки, але вчителю потрібно стати сучасним. І, головне, багато в чому йти на декілька кроків попереду своїх вихованців.

Я вважаю, що змістом і метою сучасної освіти повинна бути людина у постійному її розвитку. Це стосується не лише учнів, але і вчителів. Для того, щоб розпочати щось нове, кожній людині потрібен поштовх. Згадайте той час, коли дуже швидко в життя почали вхо-

дити комп’ютери, мобільні телефони. Потрібно було вчитися. Приклад усьому подає наш директор. Вона сама пішла на комп’ютерні курси, а потім збрала колектив, щоб передати знання. Не так легко було переконати вчителів, що треба вчитися, йти вперед. Були свої труднощі, але була й необхідність. Дуже хотілося не просто впроваджувати щось нове, а відкривати нові можливості.

Діти, маючи в руках комп’ютер, в основному, граються, а потрібно їх учить вчитися за допомогою комп’ютера, опанувати комп’ютерну азбуку.

Саме в той час і з’явилася можливість ввести до варіативної складової курсу „Сходинки до інформатики”. Для цього деякі вчителі початкової школи, і я в тому числі, пройшли курси підготовки викладання цього курсу.

Це ще раз підтверджує, що „Учитель живе доки, доти він учень”. І тільки той педагог може навчити своїх учнів, хто сам відзначається високою активністю, що передбачає самоосвіту, професійне зростання, самовдосконалення, саморозвиток.

У свій час Джимі Рон сказав: *„Формальна освіта допоможе вам вижити, а самоосвіта приведе вас до успіху”*.

Навіть підготовка до цієї педради є для нас самоосвітою.

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

*в сучасному освітньому процесі
(на прикладі впровадження навчальної
програми LEGO Education і застосування
програмного забезпечення SMART Notebook)*

Останнім часом застосування інформаційних технологій є необхідною умовою забезпечення ефективності навчального процесу. Тому критерієм успішної роботи вчителя стає його самоосвітня діяльність щодо оволодіння ІКТ-компетентністю.

Життя ставить нас в такі умови, що вчителю доводиться постійно навчатись чомусь зовсім новому. І мені, як учителю математики та інформатики, неодноразово доводилося це робити.

Коли дізналась, що батьки подарували нашій школі декілька комплектів серії LEGO Education, які можна використовувати в навчанні, мене це дуже зацікавило. А засвоїти цю програму й почати застосовувати її мене підштовхнули діти, які дуже добре розуміються на LEGO-конструюванні.

Сподобався і сам принцип навчальної діяльності — „Навчання через дію”, коли дитина створює реальні моделі й водночас набуває знань. Але щоб учні могли отримати ці знання, поряд повинен бути фахівець, який орієнтується і в питаннях техніки (шків, датчики, мотори, передачі), і в питаннях фізики і математики (установити взаємозв'язок), інформатики (запрограму-

вати модель), та володіти загальними знаннями, щоб пояснити взаємозв'язок і взаємодію з навколишнім світом.

Мені, як учителю, потрібно отримати ці знання, уміти креативно мислити, щоб навчити цьому дітей. Крім того, учні самі із задоволенням діляться знаннями, розповідають про новинки у світі LEGO. Я не соромлюсь, коли чогось не знаю, а дитині дуже цікаво виступати в ролі вчителя. Тому ми взаємно збагачуємо один одного новими знаннями, обмінюємось ідеями, ділимося знахідками.

Я підтримую те, що Міністерство освіти і науки України сприяє впровадженню Благодійної програми *Care for Education* (Сприяння освіті), яка діє в 50 навчальних закладах України.

Іншим прикладом самоосвітньої діяльності вчителя є оволодіння новим програмним забезпеченням та вдосконалення методів і прийомів роботи з інтерактивними дошками.

Наших дітей уже не здивуєш мультимедійними уроками з використанням презентацій PowerPoint, для них це стало буденним. Мені, як учителю, дово-

Ірина ВЛАСОВА

Учитель математики та інформатики, учитель I категорії

Зацікавити всіх — ось у цьому полягає справжній професіоналізм учителя. Тож учитель не може стояти на місці, він повинен постійно самовдосконалюватися

диться шукати нові шляхи, щоб зацікавити учнів, активізувати їхню пізнавальну діяльність. На допомогу прийшло програмне забезпечення SMART Notebook, яке дає можливість дітям інтерактивно працювати з дошкою, шукати відповідь та відразу перевіряти себе.

Довелося докласти неабияких зусиль, продивитись багато майстер-класів інших учителів, познайомитися і почати апробувати, упроваджувати цікаві методи і прийоми використання інтерактивної дошки. І найголовніше, мені все це подобається. А як це подобається дітям! І вчителю дуже приємно, коли кожен учень у класі бажає вийти до дошки.

Зацікавити всіх – ось у цьому полягає справжній професіоналізм учителя.

Що стосується пропозицій:

1) необхідно всебічно підтримувати творчих учителів – заохочувати їх не тільки дипломами та відзнаками, а й матеріально;

2) упроваджувати і підтримувати конкурси педагогічної майстерності не лише ті, що існують сьогодні. Це може бути і застосування LEGO-

технологій в навчальному процесі, і використання ІКТ тощо;

3) розширити можливість спілкування творчим учителям з різних регіонів, наприклад, за допомогою Інтернету. Створити освітній портал, учительський Інтернет-портал, спільноту творчих учителів, що дасть можливість обмінюватися матеріалами, інформацією з використання ІКТ, проводити відеоконференції, відео-майстер-класи тощо. Можна об'єднати подібні освітні портали, створені в регіонах, залучити у якості партнерів інші освітні проекти, зробити так, щоб усе було зібрано в одному місці, створити каталог освітніх інформаційних ресурсів.

Таким чином, в сучасних умовах, учитель не може стояти на місці, він повинен постійно самовдосконалюватися. Мені дуже цікаво працювати, а в нашій гімназії для цього створені необхідні умови.

Дітям також цікаво все нове. Коли їм щось сподобалось, вони завжди чекають на продовження. І вчителю знову і знову потрібно працювати, підвищувати свій професіоналізм.

САМООСВІТА НА ПЕРШОМУ МІСЦІ

Центральною фігурою навчально-виховного процесу є вчитель. Саме від його професійної підготовки і майстерності залежить організація навчання та ефективність кожного уроку. Чим більше ми розвиваємо й удосконалюємо себе, тим цікавішими стаємо для своїх вихованців.

К. Ушинський зазначав: „Учитель живе доти, доки вчиться; щойно він перестав вчитися, у ньому помирає вчитель”. Соціологи з'ясували, що в 92 % педагогів основним мотивом, що спонукає до самоосвітньої діяльності, є прагнення до професійного самовдосконалення. Самоосвіта вчителя є необхідною умовою професійної діяльності педагога. Суспільство завжди ставило й буде ставити перед учителем найвищі вимоги. Для того, щоб учити інших, потрібно знати більше, ніж усі інші. Ці знання не повинні обмежуватися предметом і методикою його викладання. Учитель повинен навчатися всьому постійно, адже його робота пов'язана з постійним оновленням. Він перший стоїть на порозі завтрашнього дня.

Уже недостатньо бути на уроці актором, режисером, психологом. Модель сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути в постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у щоденній учительській праці.

Самоосвіта – це потреба, яка захищає особистість від інтелектуального зубожіння, це усвідомлений процес пізнавальної діяльності.

Учитель повинен удосконалювати власний професійний рівень на курсах підвищення кваліфікації, у творчих відрядженнях, на конференціях і семінарах, вивчати досвід колег, працювати з науково-методичною літературою, відвідувати майстер-класи, комп'ютерні курси Intel, читати новітню художню літературу тощо.

Як один із шляхів самовдосконалення я обрала наукову роботу з обдарованими дітьми. Для цього мені були необхідні додаткові знання з організації дослідницько-експериментальної роботи. Тому закінчила аспірантуру Національної академії державного управління при Президентові України, готуюсь до захисту кандидатської дисертації на тему: „Організація діяльності органів самоврядування в сфері надання освітніх послуг”. Це дало можливість поглибити мої знання, познайомитися і контактувати з цікавими обдарованими людьми – науковцями, фахівцями в різних галузях науки. Я відвідую наукові конференції, семінари, вчені ради. Це дозволило мені очолити секцію світової літератури Київської малої академії наук учнівської молоді. Сьогодні я співпра-

**Марина
КАТИХІНА**

Учитель світової літератури, вчитель-методист

Як один із шляхів самовдосконалення я обрала наукову роботу з обдарованими дітьми. Для цього мені були необхідні додаткові знання з організації дослідницько-експериментальної роботи

цюю з науковцями НАНУ, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова, Київським національним лінгвістичним університетом. На мій погляд, постійне підвищення кваліфікації, удосконалення професійної компетентності є професійним обов'язком кожного вчителя.

Педагог має бути різнобічно ерудованою людиною. Крім глибоких знань зі свого предмета, він має володіти ґрунтовними знаннями з галузі політики, філософії, права, літератури, сучасних досягнень науки і техніки. Така енциклопедичність знань допомагає вчителю працювати з батьками учнів, які мають різну освіту, відповідати на різноманітні запитання вихованців.

Під час навчання необхідно активніше використовувати сучасні педагогічні технології

(комп'ютеризоване навчання, інтерактивні види й форми роботи (робота в парах, групах, диспути, семінари).

Великий навчальний потенціал мають Інтернет-сайти, мультимедійні технології (можна використовувати готові мультимедійні навчальні засоби, а можна розробляти власні зразки таких програм).

У нашій гімназії створені сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу педагогів, їхнього саморозвитку і самовдосконалення. Саме від особистого продуктивного зростання вчителя залежить якість навчально-виховного процесу. Як казав І. Франко: „*Учителем школа стоїть*”, а давня мудрість підтверджує: „*Хто стоїть на місці, той відстає. А хто не хоче відставати, мусить рухатись вперед, і не зупинятися, досягнувши вершини, а підійматися вище*”. У цьому полягає основна місія сучасного вчителя.

БУТИ ЦІКАВОЮ ДІТЯМ

Учитель – людина, якій за фахом належить відкривати молодій генерації глибини наук, життєву мудрість, передавати навички діяльності. Усвідомлення входження в педагогічну справу починається з осягнення її засад і суті, призначення, функцій і структури педагогічної діяль-

ності, раціональних методів професійного самовиховання. Мабуть, саме через це вчителі обирають свою професію, яка дає можливість щодня віддавати частинку свого серця дітям. Беззаперечно, щоб якісно та правильно займатися своєю справою, нам потрібна якісна освіта. Для того, щоб бути цікавою дітям (і собі), щодня проводжу міні-дослідження.

**Ганна
КОЗЛОВСЬКА**

Учитель української мови та літератури, англійської мови, учитель II категорії

На мою думку, всі сучасні вчителі, які пройшли педагогічну практику в школі, перейшли від теорії до практики, познайомилися ближче з дітьми, більше не змогли покинути школу і присвятили своє життя навчанню дітей. Принаймні так сталося зі мною. Я вдячна долі за те, що вона привела мене в

гімназію № 48, де я зараз і працюю. Дякую своєму директорові Босенко Маріанні Іванівні за те, що вона взяла на роботу студентку-магістрантку з грузинським громадянством. Пройшло вже 10 років, а мої однокласники все ще не можуть повірити у те, що я вивчила і викладаю українську мову в школі.

ВЧИМОСЯ САМІ – ВЧИМО ДІТЕЙ!

Я – вчитель англійської мови і, як ніхто інший, відчула на собі зміну ставлення до вивчення цієї мови за останні роки. Англійська мова є не просто предметом у шкільному розкладі, це необхідний інструмент для полегшення спілкування в сучасному світі. Вона необхідна у будь-якій сфері: технічній, економічній, науковій чи освітній.

Саме тому наша кафедра працює над двома проектами: „Ключ до лінгвістики” та „Бізнес-результат”, які допоможуть нашим учням поєднати вивчення мови з підготовкою до отримання майбутньої конкурентоспроможної професії.

Щоб іти в ногу з часом, наша гімназія ще в 1998 році увійшла в пілотний проект із упровадження навчання за науково-методичними комплексами видавництва Oxford. Спочатку було дуже важко, оскільки робота над цим проектом змусила нас усіх знову вчитися. До того ж організація кожного уроку потребувала й досі потребує ретельної підготовки.

Проте ми ніколи не зупиняємось і завжди перебу-

ваємо в пошуку кращих підручників, сучасних технологій та ефективних методів навчання.

Дуже допомагають нам у роботі майстер-класи, районні та міські семінари, конференції, які кожен із нас відвідує декілька разів на рік.

На мою думку, надзвичайно корисними є семінари, які проводять провідні видавництва Великобританії: Oxford, Macmillan та Cambridge.

Особливо мені запам’ятався семінар-практикум видавництва Macmillan, який проводив Малкольм Манн, автор сучасних підручників, за якими ми працюємо. Багато вчителів вважають, що ці підручники забезпечують найякіснішу підготовку випускників до складання ЗНО, зокрема письмової частини.

Із задоволенням відвідала семінар на тему: „Навчання молодших школярів”. Після багаторічної перерви в роботі з першокласниками цей

Ганна КОМАРОВА

Учитель англійської мови, учитель вищої категорії

семінар нагадав мені, що весь процес навчання шестирічок ґрунтується на ігрових технологіях. Тому багато часу я присвятила пошуку ігрових прийомів, віршів, римовок, які б найкраще підійшли саме моїм учням. А іноді, щоб придумати щось цікаве, треба просто стати дитиною. Спробуйте написати слово на манній крупі або вимовити слово „mother” пошепки, голосно, весело, сумно чи ніжно.

Такі цікавинки дуже подобаються дітям, тому я залюбки поділилася ними зі своїми колегами. Це було легко, оскільки ми часто відвідуємо уроки одного, щоб перейняти досвід або поділитися своїм.

На завершення хотіла порекомендувати проводити більше практичних семінарів за участю авторів підручників, адже саме вони надихають нас на роботу над собою.

УЧИТЕЛЬ – ПСИХОЛОГ?!

**Анастасія
КУБАРСЬКА**

Практичний психолог,
II категорія

У нашій гімназії працює соціально-психологічна служба, до складу якої входять 2 практичні психологи та соціальний педагог.

Одним із важливих напрямів роботи соціально-психологічної служби є психологічний супровід молодих учителів під час адаптації до педагогічної діяльності.

Я хочу звернути увагу на деякі проблеми, з якими найчастіше зустрічаються молоді спеціалісти, починаючи працювати в школі.

На сьогоднішній день у навчанні педагога існує серйозна диспропорція між тим, скільки часу й зусиль витрачається на вивчення різних теоретичних дисциплін, засвоєння фахових знань, і тим, що робиться для набуття практичних умінь і навичок.

СУЧАСНИЙ УЧИТЕЛЬ: самовизначення в реаліях сьогодення

Неоніла МАКІНА

Учитель української мови та літератури, учитель вищої категорії

Я в котре переконуюсь, що нічого у житті не буває випадково. Випадковість – лише окреме явище в ланцюжку закономірностей.

Ще в дитинстві мені поталанило вчитися у досвідченого вчителя-філолога Кротенко Поліни Борисівни, яка була моїм класним керівником з 1 по 10 клас. Так, я не помили-

лася: вона була і моєю першою вчителькою, і випускала нас у доросле життя. Ще тоді із запалом дитячого серця я міркувала: як же це надзвичайно цікаво і прекрасно бути вчителькою у своїх дітей, їхнім другом і порадиником упродовж усього шкільного життя. І, мабуть, небеса почули тоді моє щире захоплення і дали мені такий унікальний шанс.

Але, як кажуть мудрі люди, усьому свій час.

Понад 15 років учителювання у молодших класах дали мені безцінний педагогічний досвід. Я навчилася прислухатися до серця і розуму дитини, сприймаючи свою вчительську місію як дарунок долі. Я навчилася розуміти таку полохливу, але надзвичайно ширю і віддану дитячу душу, дивлячись на світ і виховання у ньому дитини крізь призму ідей Василя Сухомлинського. Удосконалювала досвід роботи з батьками і спільно шукали шляхи, аби діти зростали розумними, самостійними, національно свідомими громадянами нашої держави. А головне – любили й поважали своїх батьків, учителів, цінували дружбу.

Спливав випуск за випуском... Діти дорослішали, ставала мудрішою і я...

І завжди поруч зі мною відчувала надійне плече й підтримку нашого директора і мого першого наставника, на той час завуча початкових класів – Комарової Світлани Данилівни. Упродовж цих надзвичайно яскравих років я брала участь у районному і міському етапах конкурсу „Вчитель року”, у багатьох цікавих педагогічних проектах, дослідженнях, експериментах. І завжди на чолі і за ініціативи нашого талановитого директора Маріанни Іванівни Босенко, яка завжди поруч, підтримає і надихне на нові цікаві ідеї.

Звичайно, коли працюєш у такій творчій атмосфері, серед талановитих, досвідчених колег-учителів, опановуєш новітні педагогічні технології, то й сам намагаєшся постійно вдосконалювати власну педагогічну майстерність – головне не зупинятися на досягнутому.

Новий час – нові вимоги. У мене виникло бажання, коли наша молода держава так потребує досвідчених учителів, національно свідомих, небайдужих, – краще вивчити історію, глибше опанувати мову, літературу, якою я з дитинства захоплювалася.

Я поставила собі запитання: „*А чи маю я все те, що потрібно дітям?*” Чи, можливо, нам, педагогам, самим необхідно ще багато дізнатися, вивчити заново, довчити, щоб бути корисними й цікавими нашим учням, адже ми взяли на себе відповідальність „*закласти фундамент*” їхнього успішного й щасливого життя сьогодні і в майбутньому?”

Відповіддю на поставлене самій собі запитання стало здобуття другої вищої освіти – учителя української мови та літератури у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Я й нині перебуваю в постійному пошуку нових форм роботи, креативного підходу в роботі з дітьми.

На мій погляд, немає актуальнішої сьогодні проблеми для вчителя, як виховання здорової, відкритої для інновацій і водночас високодуховної моральної особистості.

Зі своїми колишніми першокласниками, а сьогодні вже випускниками 11 класу, на уроках і за його межами ми часто дискутуємо, обговорюючи проблеми людини, які були актуальними ще за часів Київської Русі. Навіть у давньому епосі наголошується на загальнолюдських цінностях, основою яких є любов до Вітчизни й захист людської гідності, щирість і відданість у подружньому житті. Узяти хоча б „Повість минулих літ” або „Слово о полку Ігоревім”. Я вважаю, що вчителю, спілкуючись з учнями, рішуче слід відстоювати ідеї гуманізму, толерантності, народності, добра, як це робив у свій час Григорій Сковорода. Відому настанову „Пізнати самого себе”, висунуту давньогрецькими філософами ще 500 років до н.е., він підніс і розвинув далі.

Разом з учнями ми дійшли висновку: пізнати себе людині потрібно для того, аби виявити здібності, закладені природою, усвідомити власні фізичні й розумові можливості.

Це дасть можливість обрати „сродну працю” і трудитися, щоб не лише забезпечити свої духовні і ті-

„Закласти фундамент” успішного й щасливого життя власних учнів - відповідально. Педагогам самим слід багато чого дізнатися, навчитися, щоб рішуче відстоювати ідеї гуманізму, толерантності, народності, добра

лесні потреби, а й принести користь суспільству. Однією з умов узагальненого щастя філософ вважав *доброзичливе ставлення людини до людини, працьовитість, взаємоповагу, вірність у дружбі*. Аналізуючи філософські погляди Г. Сковороди, разом з учнями я усвідомила, що саме постулати й переконання відомого письменника близькі мені як учителю. Це дозволяє виховувати в дитині все гуманне і формувати в учнів національну та загальнолюдські цінності.

Наприклад, науковці довели, що *вивчення творчості поетів-піснярів, фольклорної лірики – це потужний стимул для реставрації генетичної пам'яті наших дітей*. Тому так важливо, щоб на уроках вивчення творчості поетів, вірші яких покладено на музику, обов'язково звучали пісні. Це і „Пісня про рушник” Андрія Малишка, і „Два кольори” Дмитра Павличка. „Ой не ходи, Грицю”, „Засвіт встали козаченьки”, – авторство приписують Марусі Чурай, хоча пісні стали народними. З її піснями козаки ходили в

похід захищати рідну землю, були вірні своєму обов'язку, набиралися сили духу і відваги.

Під час уроків літератури пропоную своїм випускникам писати за романами невеличкі твори наприкінці уроку або вдома. Але розкриття теми неодмінно має бути пов'язане із сьогоднішнім днем. Де доречно, використовую на уроках елементи народознавства.

Не може бути повноцінною людиною той, хто не знає національних звичаїв, традицій, адже національне є частиною загальнолюдського.

Народна мудрість говорить: *„Те, що набувається батьками, але не підтримується дітьми, повністю втрачається онуками”*.

Тому часто протягом уроку даю завдання записувати моральні висновки, які випливають з розмови, обговорення, спонукаючи бути відвертими, ширими, невимушеними. І діти занотовують свої думки:

*„Живи з любов'ю в серці”;
„Стався до інших так, як хотів би, щоб до тебе ставилися”*.

ОН-ЛАЙН КУРСИ як одна із форм самовдосконалення молодого вчителя

Ірина НАГОРНЮК

Учитель польської мови,
учитель II категорії

Я – учитель польської мови, а ще молода мама. Останні 3 роки я перебувала в декретній відпустці, тому для мене було дуже важливо не втратити професійні нави-

чки і, найголовніше, не забути саму мову. У нагоді мені стали он-лайн семінари та он-лайн курси підвищення кваліфікації, які організовують найавторитетніші польські університети і видавництва. Це дало мені змогу не просто під-

тримувати свої знання, а й удосконалювати і розвивати їх, бути в курсі найновіших методик викладання польської мови як іноземної, дізнаватися про всі суспільні зміни, адже на своїх уроках я прагну не лише навчити учнів польської мови, але й розширити їхній світогляд і долучити до надбань культури, звичаїв і традицій поляків.

Щоб учні були більш умотивованими, ми запросили до нашої гімназії волонтерів-поляків із Всеукраїнської асоціації молодіжної співпраці. Адже ніщо не замінить живого спілкування з носіями мови. І це стосується не лише учнів, але й мене. Тому як тільки випадає можливість відвідати конференцію чи виставку, що організує польська сторона, я сприй-

маю це як шанс для професійного розвитку.

Проте беззаперечним лідером для мене є курси для вчителів саме в Польщі. Я декілька разів відвідувала подібні курси і з упевненістю можу сказати, що жодні он-лайн заняття не дають стільки, скільки отримуєш під час живого навчання і спілкування. Ураховуючи вартість такого навчання, на жаль, не кожен учитель може собі це дозволити.

Тому мені хотілося б внести пропозицію, аби Міністерство освіти і науки України частіше організовувало за кордоном навчання на курсах для вчителів, які викладають мови національних меншин і запрошувало б провідних закордонних методистів до України.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ

Колись О. Я. Савченко сказала, звертаючись до вчителів: „*Дайте кожній дитині те, що вона може взяти, але дайте на совість*”. Ці слова стали моїм педагогічним кредо. Звичайно, з роками я його розширила, доповнила, адже основне завдання початкової школи – навчити дітей вчитися.

Мені сподобалося порівняння старої системи освіти та сучасної. На жаль, не пам’ятаю, де я його чула. У старій системі освіти порівнюють учителя з глечиком, а учнів – з чашками. З вузького глечика наливається вода до чашок. А в сучасній

освіті вчитель – це відро з водою, учні – кухлі. Хочеш напиться – зачерпни водиці з відра та й напийся. Тут і постає завдання перед учителем: створити такі умови, щоб діти хотіли черпати знання. Також потрібний професіоналізм, щоб «відро» завжди було повним. Таким чином, постає питання самоосвіти, удосконалення професійних навичок, саморозвиток.

Учителі періодично проходять курсову перепідготовку, але вона не завжди задовольняє наші потреби

Лариса ПАЛІЙЧУК

Учитель початкових класів,
учитель-методист

Учителі періодично проходять курсову підготовку, але вона не завжди задовольняє наші потреби та інтереси. Зараз ми живемо в такому інформаційному просторі, що актуальне вчора, сьогодні вже застаріло. Допомагає професійна періодика. Адміністрація часто запрошує цікавих творчих людей на семінари

та інтереси. Наприклад, мене зацікавила «Ейдетика». Я пройшла курс навчання з розвитку пам'яті, образного мислення та уваги, отримала диплом інструктора. Розповіла своїм колегам, тепер у роботі ми користуємося цими прийомами розвитку пам'яті, пізнавальних процесів.

Взагалі у колективі ми часто обговорюємо щось нове, цікаве, хто що дізнався, прочитав, який семінар відвідав. Адміністрація гімназії часто запрошує цікавих творчих людей на семінари. Як приклад, навчання вчителів, яке провів В. І. Арістов „Усний рахунок як інтелектуальний вид спорту”.

Професіоналізм учителя, його особистість має бути пріоритетним напрямом у розвитку освіти. Зараз багато нарікань ми чуємо з приводу помилок у підручниках. Але ж від учителя залежить, як саме він обіграє помилку, як використає матеріал, щоб помилка стала перевагою.

Коли готували нові програми початкової школи відповідно до нового Державного стандарту, нашому колективу випала

нагода їх аналізувати. Для нас ця робота стала підвищенням професійних навичок. Приємно, що деякі пропозиції та зауваження були враховані. Також ми брали участь у створенні „Щоденника київського першокласника”.

Говорячи про професіоналізм учителя, не можна зупинитися на знаннях учителями програм, а також нормативних документів. Щороку серпневе засідання кафедри вчителів початкової школи ми розпочинаємо з вивчення нормативних документів. Знайомитися з нормативно-правовою базою допомагає професійна періодика. Зокрема журнали „Початкова школа”, „Початкове навчання та виховання”, „Методичний порадник”, „Учитель початкової школи”. Змістовні статті сприяють удосконаленню методичних знань і навичок. Зараз ми живемо в такому інформаційному просторі, що актуальне вчора, сьогодні вже застаріло.

Як висновок, хочу навести слова В. О. Сухомлинського: „Щоб дати дітям іскорку знань, учителю потрібно ввібрати ціле море світла”.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: учитель і учень

**Лариса
САРАНЧУК**

Учитель інформатики,
учитель-методист,
учитель вищої категорії

Сучасне інформаційне суспільство ставить перед школою **завдання: підготувати випускників, які здатні:**

- гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, са-

мостійно набуваючи необхідні знання;

- критично мислити;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельними;
- працювати над розвитком особистої моральності, інтелекту, культурного рівня.

Одна з причин втрати цікавості до предметів – невідповідність деяких прийомів навчання інтересам нинішніх школярів. Останнім часом у методиці викладання звертають дедалі більше уваги на формування мотивації. Будь-яка діяльність, включаючи навчально-пізнавальну, стимулюється мотивами і заснована на потребах. Проблема мотивації зводиться по суті до перетворення потреб на мотиви, до формування пізнавального інтєресу – провідного мотиву в навчанні.

Згідно з новою освітньою парадигмою, особистість, що навчається, сама буде власний освітній процес, а найважливішою функцією педагога є стимулювання і підтримка процесу самоосвіти й саморозвитку особистості.

Метод проектів підвищує мотивацію до навчання і наслідком цього є високий рівень наукового знання предмета.

Проектний метод – це шлях, на якому учні самі формують і розвивають навчальну ситуацію, пробують себе в різноманітних видах діяльності і визначають власні пріоритети та інтереси, набувають самостійності, беруть на себе відповідальність за навчання. Усе це особливо потрібне для учнів старшої школи з метою позитивної мотивації їхньої навчальної діяльності.

Мій досвід роботи в школі показав, що в розвитку зацікавленості до предметів не можна поклатися тільки на зміст матеріалу, уникаючи залучення учня до активної діяльності. А пробудити таке прагнення можна, запропонувавши цікаву і важливу проблему. Новизна підходу полягає в тому, що учням дається можливість самим конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття роботи над проектом.

Моє завдання, як учителя, полягає в тому, щоб будувати свої уроки на основі потреб кожного учня, максимально забезпечуючи прояв його активності, самостійності, розвивати ситуацію успіху, творчості, пова-

жати інтереси кожного. Індивідуальні та групові проекти розвивають різноманітні здібності учнів.

У новому Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти власне й підкреслюється важливість міжпредметних зв'язків у формуванні системи знань учнів.

Одним із напрямів є *інтегровані заняття*.

Потреба у виникненні інтегрованих занять пояснюється тим, що:

- інтегровані заняття розвивають потенціал учнів, спонукають до пізнання, осмислення, знаходження причинно-наслідкових зв'язків, розвивають комунікативність, компетентність;
- форма проведення інтегрованих уроків нестандартна, що активізує підлітків, зацікавлює оригінальністю, залучає до діалогу, дискусії;
- сучасному суспільству потрібні висококваліфіковані спеціалісти, які можуть орієнтуватися в інформаційному просторі й застосовувати знання на практиці;
- інтегровані заняття дають можливість учням проявити творчість, сприяють підвищенню мотивації навчання, формуванню пізнавального інтересу.

Науково-технічна революція змінює стосунки людини з природою, створює нові умови її існування, помітно впливає на спосіб її життя і праці. Основні практичні проблеми сьогодні: екологічність інформаційних і телекомунікаційних технологій і технологічність (перш за все „інформаційність”) екологічних потреб. Подальше вдосконалення технологій має здійснюватися з урахуванням їхнього позитивного і негативного впливу на біосферу.

Саме цим був зумовлений вибір тематики міжпредметних проектів, які ми створювали в гімназії. Робота над загальною темою розпочалася в 2003 році. Я, як учитель інформатики, разом з учителем хімії та біології Тіщенко С. М. працюємо і створюємо проекти під єдиним гаслом: „Дій локально, мисли – глобально!” Це девіз організації Грінпіс.

В основі наших проєктів лежить взаємозв'язок розвитку інформаційного суспільства та екологічних проблем людства.

Інформаційне суспільство — це співіснування екології і технології, паралельний взаємопов'язаний інтерактивний процес, керований Людиною, в якому основними складовими є на рівних — інтелект і духовність.

Як враховано інтереси людини, природи і планети у новітніх технологічних розробках? Якою мірою екологічні вимоги можуть бути практично втілені за допомогою цих технологій (але, перш за все, доведені до відома мешканців Землі)? Така загальна тематика і проблематика нашої десятилітньої роботи, яку ми разом з учнями-старшокласниками намагаємося втілювати в нашій проєктній роботі.

Навчання, як тренера, учителів гімназії на основі методики проєктних технологій „Програма Intel® «Навчання для майбутнього»”.

„Нам необхідно дати учням те, що їм потрібно для успіху в майбутньому. Нам необхідно дати те саме і вчителям для того, щоб вони могли стати лідерами у реформуванні освіти”

Крейг Барретт,

Голова ради директорів корпорації Intel

Завдання:

- підготовка нового покоління до економіки знань, розвиток життєвих компетентностей і надання учням навичок XXI століття;
- покращення ефективності використання новітніх технологій на уроках;
- сприяння інтелектуальному зростанню і конкурентоспроможності на ринку високих технологій;
- підтримка науково-технічної творчості учнів, розвиток навичок мислення, сприяння дослідницькій діяльності школярів;
- узагальнення існуючих, створення і поширення нових технологій та передових педагогічних ідей.

Що відбувається на тренінгу Intel® „Навчання для майбутнього”?

- Змінюється ставлення до можливостей використання ІКТ на уроках і позаурочній діяльності.
- Технології починають сприйматися як засоби підтримки й організації навчального процесу, а не як „річ у собі”.
- Педагоги знайомляться з моделями особистісно-орієнтованого навчання школярів та методами формування навичок мислення високого рівня, зокрема аналізу, синтезу, оцінювання.
- Учасники курсів отримують практичний методичний досвід створення навчальних матеріалів і засобів оцінювання за допомогою ІКТ.
- Самі вчителі починають працювати в командах, вирішувати проблеми і брати участь в ділових обговореннях власних матеріалів.

Що відбувається у школі при запровадженні програми Intel® „Навчання для майбутнього”?

- Учителі-предметники активно використовують ІКТ при навчанні предмета.
- Діти впевнено користуються комп'ютером для розвитку мислення, швидко орієнтуються у великих потоках інформації, швидко знаходять головне, аналізують, синтезують нові знання та ідеї.
- Учні самі шукають інформацію з навчальних тем, працюють у парах, групах, вчать вирішувати проблеми, знаходити різні шляхи їх вирішення, у них формуються життєві компетентності й навички мислення високого рівня.
- Учні — у центрі навчального процесу.
- Учителі працюють разом, інтегрують предмети.

Як тренер, я пройшла курси Інтел у 2004 році. З 2009 року в гімназії пройшли курси 38 із 55 вчителів.

Наші педагоги вважають, що дана програма дає можливість набутти практичні вміння щодо застосування

ІКТ у навчальному процесі, зокрема мотивує учнів до активного навчання, дозволяє здійснювати диференційоване навчання, дає можливість учням вільніше висловлювати власні думки та впевнено почуватися в навчальному середовищі, допомагає глибше зрозуміти зміст предмету і розвивати життєві навички, формувати компетентності.

І ще я хочу сказати, що проектна робота й проведення курсів була б неможлива без сучасного технічного оснащення нашої гімназії. Пишаюся, що

наш навчальний заклад був першим, в якому встановили мультимедійну дошку і проектор (грудень 2003 року). Зараз кожен кабінет нашого навчального закладу має мультимедійний комплекс та інтерактивну дошку. Створено всі умови для розвитку і самореалізації вчителя. Тільки разом із керівництвом закладу і за його підтримки може розвиватись і самовдосконалюватись сучасний учитель.

Бажання працювати і вдосконалюватись – запорука успішної роботи сучасного вчителя!

Поняття „НАСТАВНИК” змінило своє значення. І наставник, і молодий спеціаліст стали невід’ємною частиною цього поняття. Вони доповнюють один одного

СПІВПРАЦЯ ДОСВІДЧЕНОГО ВЧИТЕЛЯ І МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА

Свій виступ хочу розпочати словами Василя Сухомлинського: „*Молодий спеціаліст стає хорошим вчителем перш за все завдяки обстановці творчої праці педагогічного колективу*”. Можу з упевненістю констатувати, що я – щаслива людина!

Я розпочала власну професійну діяльність у школі № 79, яку закінчила в 1964 році. Цього року виповнюється 50 років. Наш колектив був творчим і передовим! Усе, що я вмюю, – це заслуга моїх учителів-наставників.

І вдячна зараз, що працюю в такій же творчій атмосфері в гімназії № 48. Усе життя я вчуся. Бо поки людина вчиться, вона живе. Коли 7 років тому я прийшла до гімназії, відчула велику відповідальність і перед собою, і перед адміністрацією. Я побачила ви-

сокий рівень викладання, керівництва і вимог до вчителя. І знову я почала вчитися, хоча прийшла з певним досвідом і багажем знань.

Мене оточили турботою, допомагали адаптуватись в колективі і в навчальному процесі. У цьому мені допомогли молоді вчителі, які вже опанували роботу на комп’ютері й застосовували її на уроках. У свою чергу, я намагалась передати їм власні знання з методики викладання різних предметів. Мені здається, що поняття „НАСТАВНИК” змінило своє значення. І наставник, і молодий спеціаліст стали невід’ємною частиною цього поняття. Вони доповнюють один одного.

Я віддаю набутки свого досвіду молодим.

**Людмила
ЧЕРНЕНКО**

Учитель початкових класів,
учитель-методист

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК – НЕЛЕГКА ПРАЦЯ РОЗУМУ ТА СЕРЦЯ

Олена ЧИСТЯК

Заступник директора гімназії з виховної роботи, учитель світової літератури, учитель вищої категорії

Питання, що виносяться на обговорення сьогодні, є надзвичайно цікавими для кожного з нас, адже всі ми, присутні на цьому зібранні, безперечно, з дитинства мріяли стати саме вчителями.

Доля подарувала мені шанс, коли на 3 курсі педагогічного інституту ім. О. М. Горького я потрапила на практику до тоді ще школи № 48 ім. М. Г. Чернишевського, а потім прийшла працювати. Тут я відчула незвично теплу і дружню атмосферу у спілкуванні між учителями та зрозуміла слова відомого психолога С. Л. Рубінштейна: „Педагог – це не той, хто проводить уроки, педагог – особливий стан душі”.

І через 27 років, які промайнули так швидко, можу відверто зізнатися: я пишаюся тим, що в моїй трудовій книжці є тільки один запис щодо місця роботи. Це тепер уже рідна мені гімназія № 48, яка на моїх очах повільно перетворилася із загальноосвітнього закладу на гімназію майбутнього.

Мій перший улюблений клас, як перше кохання, я отримала в 23 роки і почала потроху оволодівати іншою педагогічною професією – роботою класного керівника, якій не

навчають у вищих навчальних закладах, але набувають у школі.

Вона унікальна: поєднання високих цілей і завдань, пов'язаних з вихованням учнівського колективу і конкретного учня, нелегка праця розуму і серця – проблеми, пошуки, знахідки і неповторна мудрість досвіду, якого спочатку не було. Але була невичерпна енергія молодості і бажання бути цікавою дітям і батькам, які спочатку дивилися на мене на батьківських зборах зі співчуттям, бо в класі було 32 учні і не „з легких”. Я просила батьківську громаду довіряти мені й підтримувати мої починання.

Почала привчати дітей разом відвідувати щомісяця за абонементом спочатку Музей російського мистецтва, потім інші, планетарій. Згодом, були подорожі: восени – до Львова, взимку – до Яремчі, навесні – на Юморину (можливо, Гуморину) до Одеси...

Після перерозподілу дітей на гімназійні та звичайні класи (9–11) мала можливість працювати з учнями за своєю авторською програмою – від античної літератури до сьогодення.

Згодом ми спільно готували літературні вечори: Пушкінські, Ахматовський, літературні вітальні:

„Поезія Б. Окуджави”, „Володимир Висоцький — поет, актор театру та кіно «В прошлом, будущем и настоящем...»”. Учні мого класу були надзвичайно талановитими, багато з них писали вірші. Логічним завершенням був незабутній виступ моїх вихованців на Святі останнього дзвоника, сценарій до якого учні разом зі мною створили у віршованій формі — „Поема вдячності вчителям...”. Потім був наступний випуск — і пропозиція Маріанни Іванівни спробувати себе на посаді заступника директора з виховної роботи.

Я розуміла, що моєї базової освіти в цій роботі недостатньо, бо я не отримувала такої спеціальності за дипломом. Тому почала із самоосвіти: курсів підвищення кваліфікації, участі у науково-практичних конференціях, виїзних семінарів із громадянської освіти, з туристично-краєзнавчої роботи тощо.

До речі, останні курси на базі Інституту лідерства та соціальних наук при Київському університеті імені Бориса Грінченка та участь в експериментальній програмі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів міста Києва на основі кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу (2012 р.) вразили різноманітністю тем, можливістю вибору змісту навчання, інтерактивністю, прикладним характером

навчання та обміном досвідом.

17-й рік я працюю на посаді заступника директора з виховної роботи й інколи трохи шкодую, що не маю можливості бути класним керівником, але розумію важливість покладених на мене обов'язків: керувати роботою методичного об'єднання класних керівників, а, найголовніше — *допомагати в роботі молодим класним керівникам*:

- у створенні програм виховання для окремого класу та роботі з батьками на засадах проектно-педагогіки;
- у створенні належних умов для особистісного зростання кожного вихованця, його психолого-педагогічний супровід;
- у соціальній адаптації в житті.

На жаль, на курсах підвищення кваліфікації та в педагогічних вищих навчальних закладах не навчають цій роботі — роботі класного керівника, і це є досить велика проблема. Особливо для тих викладачів, хто не має достатнього досвіду роботи в школі. Усе приходить із часом. І тоді вдумливий, небайдужий класний керівник завжди знайде підхід до кожної дитини, порозуміється з батьками своїх учнів, створить у класному колективі атмосферу доброзичливості, поваги, співпраці.

На жаль, на курсах підвищення кваліфікації та в педагогічних вищих навчальних закладах не навчають цій роботі — роботі класного керівника, і це є досить велика проблема

МІСЦЕ ГІМНАЗІЙНОЇ БІБЛІОТЕКИ

як інформаційного центру у зростанні фахової майстерності вчителя

Тетяна ЧУМАК

Завідуюча бібліотекою

Не вирішеним залишається ще одне питання. Досі не визначений статус шкільного бібліотекаря – у штатному розкладі нас відносять до технічних працівників разом з прибиральницями й робітниками, а це принизливо для людей з вищою освітою. Сподіваємось, що при затвердженні нового Положення про бібліотеку ЗНЗ належним чином вирішать і наше питання

Професіоналізм учителя – складне поняття, воно складається з багатьох чинників: фахового, соціального, громадського, громадянського, інформаційного тощо.

Професіоналом можна стати при гарному навчанні, виконуючи складні завдання на роботі

тощо, але професіоналізм необхідно підтримувати і вдосконалювати постійно. Професіонал повинен безперервно навчатися!

Допомога в цьому і є одним із основних завдань гімназійної бібліотеки як Інформаційного центру навчального закладу: допомога педагогам у постійному самовдосконаленні, забезпечення їх інструментарієм у роботі з учнями і батьками.

Де кілька років тому ми мріяли про майбутнє бібліотеки, коли чули про комп'ютери та інші носії інформації, окрім паперових, про програмне забезпечення тощо. Планували де, як ми будемо їх використовувати.

Це відбувалося у 2003 році, тоді ми і склали план перетворення бібліотеки в інформаційний центр. І ось сьогодні 2014 рік – ми виконали завдання в повному обсязі. Шкільна бібліотека перестала бути місцем лише для видачі підручників і художньої літератури, хоча ці функції ніхто не скасовував.

Нині – це потужне інформаційне середовище, здатне до пошуку, обробки, збереження і створення інформаційних ресурсів та обміну ними. Ми можемо задовольнити потреби в отриманні інформації як учнем, так і вчителем, пропонуємо засоби її для пошуку, аналізу і використання при виконанні конкретних завдань.

Інформаційний центр гімназії № 48 обладнано системою ІРБІС (інтегрована розвивальна бібліотечно-інформаційна система), яка має широкі можливості для налагодження роботи конкретної бібліотеки, орієнтована на роботу в локальній обчислювальній мережі. За допомогою системи складається електронний каталог, який забезпечує прямий пошук за всіма основними елементами бібліографічного опису (назва, автор, видавництво тощо).

Чого не можна знайти у нас у паперовому варіанті, ми пропонуємо в електронному вигляді. Інформаційний центр має 5 комп'ютерів, підключених до локальної мережі Інтернет, що створює додаткові можливості користувачам для практичного спілкування і роботи.

Бібліотека також є місцем соціальних комунікацій, де зустрічаються та спілкуються учні різного віку, батьки і вчителі.

Саме в бібліотеці ми плануємо, обговорюємо та розробляємо наші організаційно-масові заходи: традиційні історико-культурні, краєзнавчі екскурсії для педагогів, Різдвяні зустрічі з різними конкурсами для наших надзвичайно творчих і талановитих працівників, походи в музеї, театри, на прем'єри кінофільмів.

Ми вважаємо, що все це всебічно сприяє підвищенню фахової педагогічної майстерності, творчості і загальної культури зокрема.

Таким чином, в **інформаційному центрі** створено *всі умови* для постійного вдосконалення професійного та фахового рівня його користувачів:

- забезпечення підручниками і методичною літературою;
- забезпечення художньою та аналітичною літературою;
- можливість обміну інформацією;
- забезпечення умов постійного самовдосконалення і спілкування;
- забезпечення нагальних сучасних потреб користувача щодо необхідності в отриманні різноманітної та достовірної інформації.

Але, на жаль, сьогодні можна почути розмови про доцільність існування шкільних бібліотек. Зокрема, що функцію видачі підручників може брати на себе вчитель, або бібліотекар може обслуговувати декілька шкіл...

Але скажіть, будь ласка, навіть руйнувати вже створений, розвинутий організм, що працює, навпаки, треба його вдосконалювати. Зруйнувати легше, ніж створити нове!

Ще одне питання залишається досі не вирішеним. Я і мої колеги-бі-

бліотекарі занепокоєні тим, що **статус шкільного бібліотекаря**, підкреслюю – *шкільного*, досі не визначений (нас відносять до техпрацівників у штатному розкладі (разом із прибиральницями і робітниками), а це:

- *по-перше*, нелогічно, адже ми створюємо творчу атмосферу для педагогів, сприяємо їх професійному зростанню, а самі до них не маємо, із професійної точки зору, жодного відношення;
- *по-друге*, принизливо для професійних людей з вищою освітою, які працюють із сучасною технікою, опановують новітні технології;
- *по-третє*, незрозуміло – бібліотека-інформаційний центр повинна постійно сприяти навчально-виховному процесу, керівник цього підрозділу навчального закладу є членом педагогічної ради, але в штаті техпрацівників.

Спілкуючись на районних нарадах методоб'єднання із цього питання, ми неодноразово порушували його при обговоренні проекту нового Положення про бібліотеку ЗНЗ. Сподіваємось, що при затвердженні цього Положення належним чином вирішать і наше питання.

На закінчення свого виступу хочу ще раз підкреслити:

Педагогічний працівник повинен бути професіоналом,

а професіонал повинен постійно самовдосконалюватись!

Зліва–направо: Іван Зязюн, Олег Єресько, Борис Жебровський, Маріанна Босенко

ЗАКЛЮЧНІ СЛОВА ОРГАНІЗАТОРІВ ЗАХОДУ

Як сказала Маріанна Босенко: „Справжній діалог «учитель – учень» у школі виключає менторський тон учителя, байдужість і формальність. Головне – створити у навчальному закладі атмосферу пошани до дитини, а для вчителя – максимально комфортні умови праці, щоб кожен учитель захотів працювати над собою”.

Борис Жебровський запевнив, що спільна нарада – гарний початок ще однієї форми зворотного зв’язку: „Для будь-якого чиновника спілкування на рівні очей вкрай важливе. А в цьому випадку воно було ще й приємним”.

У засіданні спільної педагогічної ради взяв активну участь директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор філософських наук, дійсний член НАПН України Іван Зязюн.

Редакція вирішила дізнатися в Івана Андрійовича про його ставлення, *по-перше*, до такої інноваційної форми проведення педагогічних рад, як ця – спільна з МОН України, *по-друге*, чи почув він учителів і чи корисною була зустріч з ними для нього як автора та ініціатора запровадження „педагогічної майстерності” у всіх ВНЗ та школах та як президента сучасної громадської Академії педагогічної майстерності.

Відповіді Івана Андрійовича Зязюна на ці запитання далі в інтерв’ю Ользі Виговській.